

групою ровесників, так і самореалізації та професійній рефлексії. Формування професійних педагогічних умінь здійснюється за допомогою використання інтенсивних технологій навчання і засобів навчального проектування.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Dewey J. Democracy and Education. – N.V.: Uni. Press, 1922. – 324 p.
2. Чечель І. Метод проектів: суб'єктивна і об'єктивна оцінка результатів // Директор школи. – 1998. – №4. – С. 3-10.
3. Тьюберґ С. Метод проектів. – М.: Мир, 1925. – 125 с.
4. Крупская Н.К. Метод проектів // Коммунистическое просвещение. – 1923. – №9.
5. Сасова І.А. Учебно-методическое обеспечение использования метода проектов в образовательной области «Технология»// Метод проектів в технологическом образовании школьников: Материалы Международного семинара. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 2001. – С. 36-45.
6. Соколова Е.М. Педагогика диалога в Скандинавских странах // Сов. педагогика. – 1990. – №1. – С. 137-141.
7. Слободчиков В.И. Психологические основы личностно-ориентированного образования// Мир образования – образование в мире. – 2001. – №1. – С. 14-18.

8. Сухомлинська О., Колініченко К., Ільченко Ж. та інші. Нариси історії українського шкільництва (1905-1933): Навчальний посібник. – К., 1996. – 415 с.

9. Шамова Т.И., Давыденко Т.М., Шибанова Г.Н. Управление образовательными системами / Под ред. Т.И.Шамовой. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 384 с.

10. Зинченко В.П. О целях и ценностях образования // Педагогика. – 1997. – №5. – С.3-16.

11. Дахин А.Н. Компетентность и компетентность: Сколько их у российских школьников. // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2004. – №2 (март-апрель). – С.42-47.

12. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: Учеб. пособие для вузов. –М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 437 с.

13. Горб В.Г. Основная образовательная программа вуза: проблемы и решения // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2004. – №2. – С.22-31.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Шевченко Інга Леонідівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри вокально-хорових дисциплін та методики музичного виховання Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: особливості професійної підготовки студентів мистецьких факультетів педагогічних вищих навчальних закладів у рамках сучасної гуманітарно-культурологічної парадигми.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ

Юлія ШИМОРОВА (Кіровоград)

У статті висвітлюється проблема навчальної мотивації майбутніх фармацевтів та її особливості з урахуванням специфіки професійної діяльності. Викладені результати дослідження мотиваційної структури навчальної діяльності студентів медичного коледжу, визначені провідні мотиви навчальної діяльності майбутніх фармацевтів. Зроблені висновки щодо доцільності подальшого вивчення навчально-методичних та виховних засобів діяльності викладачів з метою підвищення рівня навчальної та професійної мотивації майбутніх фармацевтів.

В статтє освещается проблема учебной мотивации будущих фармацевтов и ее особенности с учетом специфики профессиональной деятельности. Изложены результаты исследованной мотивационной структуры учебной деятельности студентов медицинского колледжа, определены ведущие мотивы учебной деятельности будущих фармацевтов. Сделаны выводы о целесообразности дальнейшего изучения учебно-методических и воспитательных средств деятельности преподавателей с целью повышения уровня учебной и профессиональной мотивации будущих фармацевтов.

Ключові слова: мотивація, навчальна мотивація, професійна мотивація, студент, фармацевт, медичний коледж.

Глобальні зміни в соціальному, економічно-правовому й освітянському просторі, прогрес світової фармацевтичної та медичної науки, високий рівень вимог ринку праці зумовлюють вдосконалення системи підготовки фахівців фармацевтичного профілю. В сучасних соціально-економічних умовах майбутній фахівець повинен бути конкурентноспроможним, а відповідно таким, що має

глибокі професійні знання, високі морально-етичні якості, може реалізувати свій творчий потенціал і успішно адаптуватися до сучасних умов професійної діяльності. У свою чергу це зумовлює високий рівень навчальної мотивації студентів – майбутніх фахівців у ході навчання у вищій школі. Зокрема, у контексті вищезазначеного постає актуальність проблеми навчальної мотивації майбутніх фармацевтів.

Професії медико-фармацевтичного напрямку є соціально важливими і значення їх для життя та здоров'я людини важко переоцінити. Відповідно до цього професія фармацевта має свої характерні риси й специфічні ознаки. Фармацевт надає допомогу клієнту шляхом надання певного лікарського засобу за рецептом лікаря або без нього, застосовуючи при цьому необхідні знання та досвід. Безумовно, що ця допомога має бути кваліфікованою, тому що ціною помилки може стати життя та здоров'я людини. Отже, рівень навчальної мотивації майбутніх фармацевтів є одним із вирішальних факторів підготовки провізорів й безпосередньо впливає на ефективність навчання студентів за фармацевтичною спеціальністю.

Проблема розвитку навчальної мотивації є достатньо вивченою проблемою психолого-педагогічних досліджень. Її дослідженням займалися такі вчені, як Б.Г. Ананьєв,

В. Апельт, О.Н. Арестова, Л.К. Божовіч, І.А. Васильєв, Є.П. Ільїн, А.К. Маркова, Т.А. Матіс, В.Є. Мільман, А.Б. Орлов, А.О. Реан, М.Г. Рогов, С.М. Соколов та ін. Особливо слід відзначити дослідження, що розглядають провідні мотиви навчальної діяльності студентів різноманітних вузів: О.О. Вербицький, О.В. Виштак, Г.А. Мухіна, Р.К. Малінаускас, Н.В. Комусова, Л.Б. Юшкова, В.І. Шкуркіна, М.В. Вовчік-Блакитна та ін., [1, 2, 4].

Характер досліджень мотивації навчальної діяльності в останні роки пов'язаний з вирішенням таких питань, як динаміка та характер взаємодії різних форм та рівнів мотивації на всіх етапах навчання, вплив типів мотиваційно-цільового забезпечення на процесуальні та результативні характеристики навчальної діяльності студентів, виявлення факторів, що впливають на загальне відношення до цілей навчання, до учіння, до навчальних дисциплін і формування мотиваційно-цільової системи навчання [2, 3, 6]. Однак, незважаючи на велику кількість робіт у цій області багато питань залишаються невирішеними.

І хоча, окремі питання підготовки медичних і фармацевтичних кадрів досліджені у працях В.П. Черниха, І.А. Зупанця, Л.Г. Кайдалової, З.М. Мнушко, І.Д. Бойчук, Є.О. Мілерян, М.В. Черпінського та ін., проблеми мотивації навчальної діяльності студентів фармацевтичного профілю не приділено достатньої уваги [5,1]. Отже, оскільки, проблему мотивації навчальної діяльності студентів фармацевтичного профілю повністю й у системному вигляді ще не вивчено, а сучасне суспільство вимагає від молодих фахівців високого рівня професійних знань, морально-духовних якостей, комунікативних навичок та соціально-правової обізнаності, це й зумовило обрання теми статті «Особливості навчальної мотивації майбутніх фармацевтів».

Метою даної статті є виявлення особливостей навчальної мотивації студентів Кіровоградського базового медичного коледжу ім. Є.І. Мухіна з урахуванням специфіки їхньої майбутньої професійної діяльності.

Для діагностики особливостей мотивації навчальної діяльності майбутніх фармацевтів було обрано дві методики. Основною методикою вивчення структурної характеристики мотивації з точки зору провідного мотиву, свідомої причини навчальної діяльності, стійкості цього мотиву, співвідношення широких соціальних, соціально-професійних та індивідуальних мотивів є методика А.О. Реана та В.А. Якуніна «Вивчення мотивів навчальної діяльності студентів». Згідно з цією методикою на вибір пропонується 16 мотивів, з яких студенти обирають 5 найбільш

значимих для них. Чим частіше обирається той чи інший мотив, тим вище його ранг, тим більш він є домінуючим в системі мотивів в студентській групі в цілому.

Мотивацію з точки зору її відповідності продуктивній навчально-професійній діяльності було визначена за допомогою методики Т.І. Ільїної «Мотивація навчання у вищому навчальному закладі». Обрана методика містить три шкали: «набуття знань» (прагнення до отримання знань, допитливість); «оволодіння професією» (прагнення оволодіти професійними знаннями и сформувати професійно важливі якості); «отримання диплома» (прагнення до пошуку обхідних шляхів при здачі іспитів і заліків). Переважання мотивів по першим двом шкалам свідчить про адекватний вибір студентом професії, яка його задовольняє. Обидві методики є класичними у вивченні мотиваційного компоненту навчальної діяльності студентів і дозволяють виявити особливості навчальної мотивації майбутніх фармацевтів у зв'язку з їх професійною діяльністю [4, 7].

У проведенні дослідження було залучено 46 студентів III курсу спеціальності «Фармація» Кіровоградського базового медичного коледжу ім. Є.І. Мухіна.

Результати опитування за методикою «Вивчення мотивів навчальної діяльності студентів» (А.О. Реан, В.А. Якунін) показали, що високі показники (вибрали більш, ніж 60 % респондентів) мають такі мотиви навчальної діяльності, як: стати висококваліфікованим фахівцем (89%); домогтися схвалення батьків та оточуючих (65%); отримати диплом (78%).

Встановлено, що середньо значимими (вибрали від 40%-60% респондентів) для студентів, є мотиви: набути глибокі та міцні знання (46%); забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності (46%); досягти поваги викладачів (41%).

Низькі значення (вибрали менш ніж 40% респондентів) у студентів мають мотиви: не запускати вивчення предметів навчального циклу (30%), успішно вчитися, здавати іспити на «добре» і «відмінно» (24%); отримати інтелектуальне задоволення (17%); постійно отримувати стипендію (17%); уникнути осуду і покарання за погане навчання (15%); бути постійно готовим до чергових занять (15%); виконувати педагогічні вимоги (9%).

Необхідно відзначити, що дуже низькі значення мають мотиви: успішно продовжити навчання на наступних курсах (враховуючи, що анкетування проводилось на останньому навчальному курсі, цей мотив розумівся студентами, як продовження навчання) – 4%; не відставати від однокурсників у навчанні – 2%. Слід звернути увагу на те, що мотив «бути

прикладом для однокурсників» не є актуальним для жодного із респондентів.

Отримані дані говорять про те, що для опитаних студентів переважною залишається зовнішня позитивна мотивація навчання. Про це свідчать високі рівні значимості мотивів соціальної ідентичності (допомогтися схвалення батьків та оточуючих, досягти поваги викладачів) і соціальні мотиви досягнення (стати висококваліфікованим фахівцем, отримати диплом). Структура мотивів навчальної діяльності опитаних студентів викладена у вигляді діаграми на рис. 1.

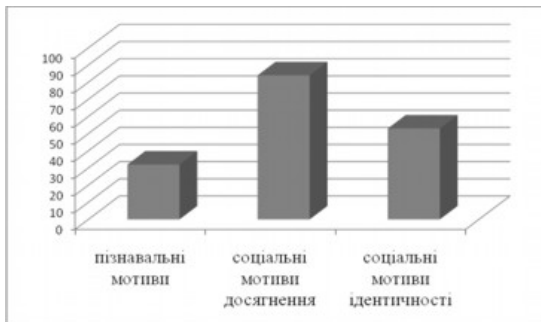

Рис. 1. Структура мотивів навчальної діяльності студентів, які навчаються на III курсі за спеціальністю «Фармація» у Кіровоградському базовому медичному коледжі

Зовнішня негативна мотивація має місце у 15% студентів, які обрали у списках мотив «уникнути осуду і покарання за погане навчання». Така обрана позиція, безумовно, в цілому негативно впливає на рівень мотивації навчальної діяльності так як, внутрішня мотивація, що є найефективнішою і найстабільнішою, формується за рахунок саме пізнавальних мотивів. Пізнавальні мотиви, що є недостатньо вираженими для опитаних студентів, відіграють основну роль у формуванні мотивації навчальної діяльності студентів.

Таким чином, можна зробити певний висновок, що високий рівень значущості для студентів III курсу спеціальності «Фармація» мають перш за все соціальні мотиви досягнення та ідентичності, які загалом перевищують рівень пізнавальних мотивів.

Відомо, що крім пізнавальних мотивів для студентів великого значення мають мотиви майбутньої професії (або професійні мотиви). Враховуючи, що професійні мотиви позитивно впливають на стійкість навчальної мотивації, і сприяють її розвитку, було визначено розподіл мотивації навчальної діяльності студентів за методикою Т.І. Ільїної «Мотивація навчальної діяльності». Шкали методики Т.І. Ільїної не є стандартними, тому отримані дані було переведено у відсоткову шкалу (тобто

мінімальний рівень – менше 40%, середній рівень – 40% – 80%, максимальний – 80% – 100%).

У результаті проведеного дослідження були виділені дві групи студентів, мотиваційна структура яких має принципові відмінності. Перша група складає біля 32% від загальної кількості опитуваних. Для студентів цієї групи характерний високий рівень мотивації щодо набуття знань та оволодіння професією. Вони виявляють високий рівень пізнавальної активності в процесі навчання, отримуючи певне задоволення від самого процесу набуття знань та умінь. Студенти цієї групи мають розвинуте прагнення до оволодіння професійними знаннями та вміннями, а також бажання набутися професійно важливих якостей у ході отримання професійної освіти.

В структурі мотивації навчальної діяльності студентів другої групи (близько 40% від загальної кількості опитуваних) домінує мотив отримання диплому, а інші виражені не у достатній мірі. Отже, при домінуванні зовнішніх мотивів оволодіння навчальними дисциплінами не є метою навчання, а виступає як засіб досягнення іншої мети – отримання диплому. Звідси можна зробити припущення щодо наявності для даної групи студентів низького рівня пізнавального інтересу до навчальної діяльності і відповідно до професійної спрямованості.

Встановлено, що більшість студентів надає перевагу шкалі мотивів «отримання диплому» (78,3 %), залишаючи поза своєю увагою мотив «набуття знань» (65,2 %, що відображає рівень пізнавальної мотивації студентів) та «оволодіння професією» (56,5 %), (який вказує на прагнення студентів оволодіти професійними знаннями і навичками).

Діаграма вибору шкал мотивів студентів викладена на рис. 2.

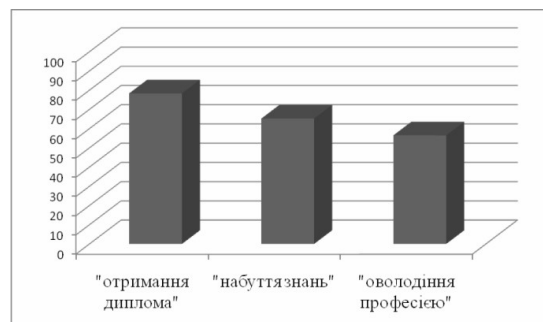

Рис. 2. Співвідношення вибору шкал мотивів студентами III курсу спеціальності «Фармація» (за методикою Т.І. Ільїної) Кіровоградського базового медичного коледжу

Таким чином, одержані результати опитування свідчать про недостатній рівень

мотивації навчальної діяльності майбутніх фармацевтів.

Діяльність фармацевта вимагає високої уваги та спостережливості, зібраності, гарної пам'яті, високої швидкості реагування, емоційної стабільності і найголовніше – безпомилкового застосування професійних знань. А це, як зазначає сучасний науковець у галузі фармацевтичної освіти Л.Г. Кайдалова, неможливо без систематичного та ґрунтового оволодіння професійними знаннями, уміннями й навичками, постійного самовдосконалення, розвитку пізнавальних потреб, інтересів та інтелектуальних здібностей [5, 2-3]. У зв'язку з цим, мотивація навчальної діяльності студентів фармацевтичного профілю повинна бути максимально високого рівня.

Результати дослідження довели, що це не завжди відповідає дійсності, так як студенти медичних коледжів не завжди у повному обсязі розуміють ступінь відповідальності та особливості обраної спеціальності. Таким чином, у числі психолого-педагогічних аспектів навчально-виховного процесу медичного коледжу, одне з центральних місць належить такому з них, як розвиток та підвищення навчально-пізнавальної та професійної мотивації, яка у свою чергу є сприятливим фактором навчання та таким, що призводить до ефективних результатів навчального процесу.

Особливості професійної діяльності вимагають від майбутніх фармацевтів всебічної підготовленості і соціальної відповідальності. Тому мотивація професійної діяльності та мотивація навчальної діяльності студентів медичних коледжів (майбутніх фармацевтів) потребує уваги та корекції зі сторони викладачів. Це можливо через вдосконалення навчального процесу шляхом залучення інноваційних підходів у навчання, підвищення його практичної спрямованості, формування позитивного образу фармацевта, розвитку професійно важливих якостей особистості майбутнього фармацевта – здатності до емпатії та рефлексії, співчуття до

клієнта, відповідальності за наслідки своєї професійної діяльності.

В результаті проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

– рівень реальної мотивації навчальної діяльності майбутніх фармацевтів є недостатнім, враховуючи особливості їхньої професійної діяльності;

– у зв'язку з вищевикладеними результатами постає потреба у визначенні та систематизації навчально-методичних та виховних засобів діяльності викладацького складу медичного коледжу з метою посилення рівня мотивації навчальної діяльності майбутніх фармацевтів.

Подальша перспектива досліджень полягає у вивченні специфіки професійної підготовки майбутніх фармацевтів та визначенні на цій основі дієвих засобів й прийомів підвищення рівня навчальної та професійної мотивації студентів медичного коледжу.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бакшаева Н.А. Психология мотивации студентов: учеб. пособ. / Н.А. Бакшеева, А.А. Вебицкий. – М.: Логос, 2006. – 184 с.
2. Васильева Е.Ю. Динамика и характер учебной мотивации студентов медицинского вуза на ранних этапах обучения / Е.Ю. Васильева, М.И. Томилова // Экология человека. – 2007. – № 6. – С. 34-38.
3. Виштак О.В. Мотивационные предпочтения абитуриентов и студентов / О.В. Виштак // Социс. – 2003. – №2. – С. 135-138.
4. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2003. – 502 с.
5. Кайдалова Л.Г. Педагогичні технології формування професійних умінь і навичок студентів вищого фармацевтичного закладу: автореф. дис. на здоб. наук. ступеню канд. пед. наук : спец.: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л.Г. Кайдалова. Х., – 2003. – 20 с.
6. Малинаускас Р.К. Мотивация студентов разных периодов обучения / Р.К. Малинаускас // Социологические исследования. – 2005. – № 2. – С. 134-138.
7. Практикум по возрастной психологии: учеб. пособие / Под ред. Л.А. Головей, Е.Ф. Рыбалко. – СПб.: Речь, 2002. – 694 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Шиморова Юлія Євгенівна – викладач кафедри нормальної фізіології та анатомії людини Національного фармацевтичного університету.

Наукові інтереси: мотивація навчальної діяльності студентів, професійна мотивація студентів медико-фармацевтичного профілю, компетентності майбутніх фармацевтів, фармацевтична етика та деонтологія.

ПРОБЛЕМА ФОРМУЛЮВАННЯ МЕТИ ОСВІТИ В РОСІЙСЬКІЙ ФЕДЕРАЦІЇ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Інна ШИШОВА (Кіровоград)

У статті здійснено спробу теоретичного аналізу деяких аспектів проблеми формулювання мети освіти в Російській Федерації післярадянського періоду. Висвітлено психолого-педагогічні підходи до їх розв'язання.

В статті осуществлена попытка анализа некоторых аспектов проблемы формулирования цели образования в Российской Федерации постсоветского периода. Освещены психолого-педагогические подходы к их разрешению.

Ключові слова: мета, якість, модернізація освіти, особистісні якості, шляхетність, компетенції.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Однією з найважливіших функцій освіти є вплив на динаміку всієї економічної системи